

Tisíc a jedna noc

Pobavenie z arabských nocí

Andrew Lang

R.H.

Tisíc a jedna noc

Pobavenie z arabských nocí

ANDREW LANG

Dôležité webové adresy:

Pre tlačenu knihu:

www.martinus.sk

www.gorila.sk

Pre eKnihu:

www.martinus.sk

www.gorila.sk

www.rajknih.sk

www.kosmas.cz

ebook.ecoletra.com

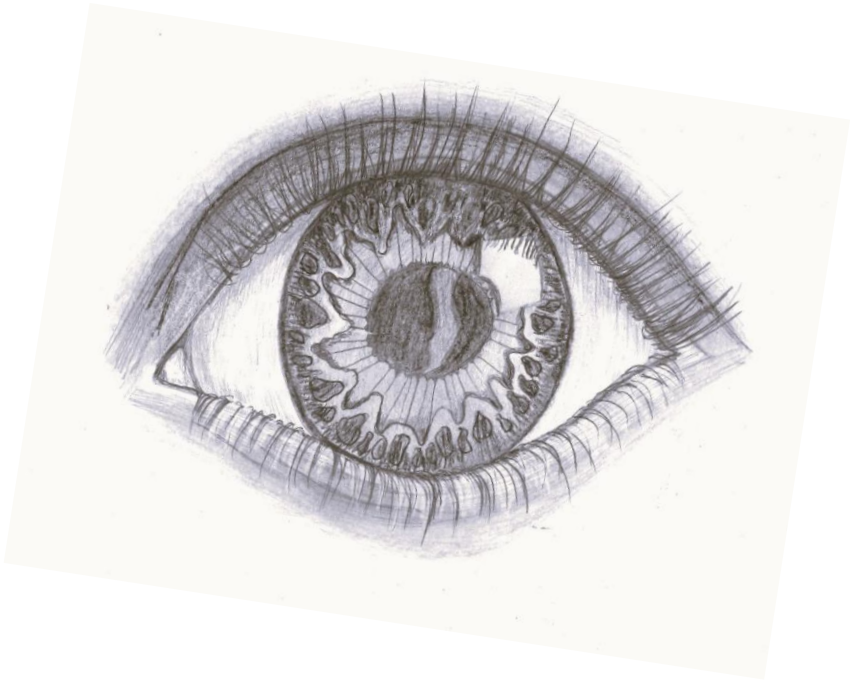
Kontakt na vydavateľa:

Povedky123@gmail.com

Realizované pomocou - www.publico.sk

Krátka anotácia:

Dobrodružné a pútavé čítanie najpopulárnejších rozprávok a bájok z Tisíc a jednej noci, ktoré sa dá prečítať skoro jedným dychom. Rôzne príbehy, ktoré sa medzi sebou prelínajú a dajú nám krásny prehľad o spoločenských zvyklostiach, mravoch a pomeroch v obdobiach medzi 7. a 16. storočím v arabskom svete od Egypta až po Perziu.

Tiráž:

Titul: Tisíc a jedna noc

Podnadpis: Pobavenie z arabských nocí

Autor: Andrew Lang (*1844, +1912)

Editoval: Andrew Lang

Preložil a editoval: Robert Hodosi

Jazyková úprava: Róbert Hodoši

Rok pôvodného vydania: 1898

Pôvodný názov: The Arabian Nights Entertainments

Vydal: Robert Hodosi, Lovce, SK

1. slovenské knižné vydanie (brožovaná väzba), 2022

Počet strán: 386 (A5)

Počet slov: 92 900

Kreslené obrázky: Valéria a Perla Hodošiová (36+9 kresieb)

Tvorba obálky: Ján Alexy, Publico

Copyright © Robert Hodosi, Lovce, 2022

ISBN: 978-80-570-3911-2

EAN: 9788057039112

**Venované strýkom a tetám, predovšetkým strýkovi Števkovi
a tetuške Danke Kobesovcom, za ich neustálu nápovedu a oporu
cestou životom.**

Za spoluprácu na tomto diele patrí veľká vďaka a úcta i rodičom:
Františkovi st. a Valérii st. Hodošiovcom – pre ich neoceniteľné rady
pri tvorbe tejto knihy ako i pri tých mojich ostatných.

R.H.

Obsah

Pobavenie z arabských nocí	1
ANDREW LANG	1
Dôležité webové adresy:	2
Krátka anotácia:	3
Tiráž:	4
Obsah	6
Úvod k anglickému vydaniu	9
1*/ Pobavenie z arabských nocí	12
2*/ Príbeh o obchodníkovi a o džinovi	18
3*/ Príbeh prvého starca a o lani	24
4*/ Príbeh druhého starca a o dvoch čiernych psoch	29
5*/ Príbeh o rybárovi.....	33
6*/ Príbeh gréckeho kráľa a lekára Dubana	38
7*/ Príbeh manžela a papagája.....	41
8*/ Príbeh o vezírovi, ktorý bol potrestaný	44
9*/ Príbeh mladého kráľa a Čiernych ostrovov	57
10*/ Príbeh o troch dervišoch, synoch kráľov, a piatich dámach z Bagdadu	62
11*/ Príbeh prvého derviša, kráľovho syna	73
12*/ Príbeh druhého derviša, kráľovho syna	79
13*/ Príbeh o závistlivcovi a o tom, ktorému závidel.....	89

14*/ Príbeh tretieho derviša, kráľovho syna	103
15*/ Sedem ciest námorníka Sindibáda	118
16*/ Prvá cesta	122
17*/ Druhá cesta.....	128
18*/ Tretia cesta	134
19*/ Štvrtá cesta	142
20*/ Piata cesta.....	150
21*/ Šiesta cesta	155
22*/ Siedma a posledná cesta.....	163
23*/ Malý hrbáč	171
24*/ Príbeh o piatom holičovom bratovi.....	180
25*/ Príbeh o šiestom holičovom bratovi	190
26*/ Dobrodružstvá princa Kamaralzamána a princeznej Badury	196
27*/ Nureddin a Krásna Peržanka.....	241
28*/ Aladín a čarovná lampa	265
29*/ Dobrodružstvá Harúna ar-Rašída, kalifa Bagdadu ...	284
30*/ Príbeh slepého Babu-Abdallu	288
31*/ Príbeh Sidi-Númana.....	297
32*/ Príbeh Aliho Kogiu, obchodníka z Bagdadu	309
33*/ Čarovný kôň.....	320
34*/ Príbeh dvoch sestier, ktoré žiarlili na svoju mladšiu sestru	344

Konec	377
Namiesto doslova Perličkine perly (9r.)	378
Ostatné... ..	383
Poznámky (1).....	383
Poznámky (2).....	384
Poznámky (3).....	385

Úvod k anglickému vydaniu

Príbehy v rozprávkových knihách sú zvyčajne také, aké staré ženy na vidieku rozprávajú svojim vnukom. Nikto nevie, aké sú staré a kto ich vyrozprával ako prvý. Deti Chama, Šema a Jafeta ich možno počúvali v arche, počas mokrých dní. Hektorov malý chlapec ich možno počul v meste Trója, lebo je isté, že ich poznal Homér a že niektoré z nich boli zapísané v Egypte približne v Mojžišových časoch.

Ľudia v rôznych krajinách si ich rozprávajú rôzne, ale v skutočnosti sú to vždy tie isté príbehy, či už medzi malými Zulmi na Kapskom pobreží, alebo malými Eskimákmi pri severnom póle. Zmeny sú len v otázkach mravov a zvykov; napríklad nosenie alebo nenosenie oblečenia, stretnutie s levom, ktorý hovorí v teplých krajinách, alebo hovoriaci medveď v chladných krajinách. V rozprávkach je veľa kráľov a kráľovien len preto, že kedysi dávno bolo v krajine veľa kráľov. Šľachtic, ktorý by bol teraz zemanom, bol v dávnych časoch v Škótsku akýmsi kráľom, a rovnako aj na iných miestach. Tieto staré príbehy, na ktoré sa nikdy nezabudlo, sa v rôznych dobách, ale hlavne v tomto storočí, zachovali písomne v najrôznejších jazykoch. Tieto staré príbehy sú obsahom rozprávkových kníh.

„Arabské noci,“ z ktorých niektoré, ale zďaleka nie všetky, ktoré sú uvedené v tomto zväzku, sú len rozprávky z Východu. Ľudia v Ázii, Arábii a Perzii si ich rozprávali po svojom, nie pre deti, ale pre dospelých ľudí. Vtedy samozrejme neexistovali romány ani tlačené knihy, ale existovali ľudia, ktorých povolaním bolo rozprávaním rozprávok zabávať mužov a ženy. Rozprávky upravili a z hrdinov urobili dobrých Mohamedánov, ktorí žili v Bagdade alebo v Indii. Udalosti sa často mali odohrávať za vlády veľkého kalifa alebo vládcu veriacich Harúna ar-Rašída, ktorý žil v Bagdade v rokoch 786 - 808 n. l. Vezír, ktorý sprevádzal kalifa, bol tiež skutočnou osobou z veľkého rodu Barmecidovcov. Kalif ho usmrtil veľmi krutým spôsobom, nikto

sa nikdy nedozvedel prečo. Príbehy sa v súčasnej podobe museli rozprávať hodnú chvíľu po kalifovej smrti, keď nikto veľmi presne nevedel, čo sa skutočne stalo. Nakoniec nejakého rozprávača napadlo príbehy spísať a dať im akýsi rámeček, akoby ich všetky rozprávala krutému sultánovi jeho žena. Príbehy boli pravdepodobne zapísané v čase, keď Eduard I. bojoval s Robertom Bruceom. V rôznych obdobiach sa v nich však robili zmeny a bolo do nich vložených veľa veľmi nudných a hlúpych vecí a množstvo veršov. V tejto knihe nie sú uvedené ani verše, ani nudné časti.

Ľudia vo Francúzsku a Anglicku o „Arabských nociach“ takmer nič nevedeli až do čias vlády kráľovnej Anny a Juraja I., keď ich do francúzštiny preložil pán Antoine Galland (*1646, +1715). Dospelí ľudia mali vtedy veľmi radi rozprávky a tieto arabské príbehy považovali za najlepšie, aké kedy čítali. Boli nadšení z ghúlov (ktorí žili medzi hrobmi) a z džinov, ktorí sa zdali byť akýmsi druhom zlobrov, a z princezien, ktoré čarujú, a z perís, čo sú arabské víly. Sindibád zažíval dobrodružstvá, ktoré možno pochádzali z Homérovej Odysey; vlastne celý Východ prispel svojimi zázrakmi a poslal ich do Európy v jednom balíku. Mladí muži raz uprostred noci zaklopali na okná pána Gallanda a požiadali ho, aby im vyrozprával jeden zo svojich zázračných príbehov. Nikto nehovoril o ničom inom ako o dervišoch a vezíroch, vtákovi Rochovi a arabských vílach. Príbehy boli preložené z francúzštiny do všetkých jazykov a len biskup Atterbury sa sťažoval, že príbehy pravdepodobne nie sú pravdivé a nemajú žiadne ponaučenie. Biskupa vzápätí vyhnali za to, že bol na strane otca princa Charlieho, a mal čas ľutovať, že bol taký vážny.

V tejto knihe sú „Arabské noci“ preložené z francúzskej verzie pána Antoina Gallanda, ktorý vypustil poéziu a veľa toho, čo arabskí autori považovali za smiešne, hoci nám to pripadá únavné. V tejto knihe sú príbehy tu a tam skrátene a vynechané sú časti vhodné len pre Arabov

a starých pánov. Preklady sú dielom autorov rozprávok v rozprávkových knihách.

Spomínam si, ako som čítal Arabské noci, keď som mal šesť rokov, v špinavých žltých starých zväzkoch s malým typom písma, a dúfam, že deti, ktoré ich budú čítať, budú rovnako šťastné, ako som bol vtedy ja v spoločnosti Aladína a Sindibáda námorníka.

1*/ Pobavenie z arabských nocí

V kronikách starovekej dynastie Sasánovcov, ktorá vládla približne štyristo rokov od Perzie až po hranice Číny, za samotnou veľkou riekou Gangou, čítame chválu jedného z kráľov tohto rodu, ktorý bol vraj najlepším panovníkom svojej doby. Jeho poddaní ho milovali a jeho susedia sa ho báli, a keď zomrel, zanechal svoje kráľovstvo v prosperujúcejšom a mocnejšom stave než ktorýkoľvek kráľ pred ním.

Dvaja synovia, ktorí ho prežili, sa navzájom mali vrúcne radi a pre staršieho Šahrijára bolo skutočným zármutkom, že mu zákony ríše zakazovali deliť sa o panstvo so svojím bratom Šahzamánom. A skutočne, po desiatich rokoch, počas ktorých ho tento stav neprestával trápiť, Šahrijár odrezal krajinu Veľké Tatársko od Perzskej ríše a svojho brata urobil kráľom.

Keď už mal sultán Šahrijár manželku, ktorú miloval viac ako celý svet, jeho najväčším šťastím bolo obklopiť ju nádherou a darovať jej tie najkrajšie šaty a najkrajšie šperky. Preto s najhlbšou hanbou a smútkom po niekoľkých rokoch náhodne zistil, že ho úplne oklamala, a celé jej správanie sa ukázalo byť také zlé, že sa cítil povinný vykonať zákon krajiny a nariadiť veľkovezírovi, aby ju popravil. Táto rana bola taká ťažká, že sa mu takmer zrútila myseľ, a vyhlásil, že si je celkom istý, že v podstate všetky ženy sú rovnako zlé ako sultánka, len ich treba odhaliť, a že čím menej ich bude na svete, tým lepšie. A tak sa každý večer oženil s novou ženou a nasledujúce ráno ju dal popraviť pred veľkovezírom, ktorého povinnosťou bolo tieto nešťastné nevesty sultánovi zabezpečiť. Chudák svoju úlohu plnil s nechuťou, ale nebolo úniku a každý deň videl jedno vydaté dievča a jednu mŕtvu manželku.

Toto správanie vyvolalo v celom meste, kde bolo počuť len krik a nárek, najväčšie zdesenie. V jednom dome plakal otec nad stratou svojej dcéry, v inom možno matka, ktorá sa triasla o osud svojho

dieťaťa, a namiesto požehnanja, ktoré sa predtým sypalo na sultánovu hlavu, bol teraz vzduch plný kliatob.

Sám veľkovezír bol otcom dvoch dcér, z ktorých staršia sa volala Šeherezáda a mladšia Dinarzáda. Dinarzáda nemala nijaké zvláštne nadanie, ktorým by sa odlišovala od ostatných dievčat, ale jej staršia sestra bola veľmi múdra a odvážna. Otec jej poskytol najlepších majstrov a učiteľov vo filozofii, medicíne, histórii, výtvarnom umení, a okrem toho všetkého jej krása prevyšovala krásu všetkých dievčat v perzskom kráľovstve.

Jedného dňa, keď sa veľkovezír rozprával so svojou staršou dcérou, ktorá bola jeho potešením a pýchou, Šeherezáda mu povedala: „Otče, chcem ťa o niečo požiadať. Splníš mi to?“

„Nemôžem ti odmietnuť nič,“ odpovedal, „čo je spravodlivé a rozumné.“

„Tak počúvaj,“ povedala Šeherezáda. „Som rozhodnutá zastaviť túto sultánovu barbarskú praktiku a vyslobodiť dievčatá a matky z hrozného osudu, ktorý nad nimi visí.“

„To by bolo výborné,“ odvetil veľkovezír, „ale ako to chceš dosiahnuť?“

„Môj otec,“ odpovedala Šeherezáda, „to ty musíš sultánovi denne zabezpečiť novú manželku a ja ťa pri všetkej láske, ktorú ku mne prechovávaš, prosím, aby si mi dovolil, aby táto česť pripadla i mne.“

„Stratila si rozum?“ vykrikol veľkovezír a zdesene ustúpil. „Čo ti to vnuklo do hlavy? Už by si mala vedieť, čo to znamená byť sultánovou nevestou!“

„Áno, otče, viem to dobre,“ odpovedala, „a nebojím sa na to myslieť. Ak sa mi to nepodarí, moja smrť bude slávna, a ak sa mi to podarí, preukážem svojej krajine veľkú službu.“

„Nemá to zmysel,“ povedal veľkovezír, „nikdy s tým nebudem súhlasiť. Keby mi sultán prikázal, aby som ti vrazil dýku do srdca, musel by som ho poslúchnuť. Aká to úloha pre otca! Ach, ak sa nebojíš smrti, boj sa v každom prípade trápenia, ktoré by si mi tým spôsobila.“

„Ešte raz, otče môj,“ povedala Šeherezáda, „splníš mi, o čo ťa prosím?“

„Čože? Si stále taká tvrdohlavá?“ vykrikol veľkovezír. „Prečo si taká odhodlaná na vlastnú záhubu?“

Dievčina však absolútne odmietala dbať na otcove slová. Veľkovezír musel nakoniec v zúfalstve ustúpiť a smutne odišiel do paláca, aby sultánovi oznámil, že mu nasledujúci večer privedie Šeherezádu.

Sultán prijal túto správu s najväčším údivom.

„Prečo si sa rozhodol,“ spýtal sa, „obetovať mi vlastnú dcéru?“

„Pane,“ odpovedal veľkovezír, „je to jej vlastné želanie. Ani smutný osud, ktorý ju čaká, ju nedokáže zadržať.“

„Nech nedôjde k omylu, vezír,“ povedal sultán. „Pamätaj, že ju budeš musieť sám pripraviť o život. Ak odmietneš, prisahám, že za to zaplatíš svojou vlastnou hlavou.“

„Sire,“ odvetil vezír. „Nech to stojí čokoľvek, poslúchnem ťa. Hoci som otec, som aj tvoj poddaný.“ Sultán teda povedal veľkovezírovi, že môže priviesť svoju dcéru, hneď ako bude chcieť.

Vežír odniesol túto správu Šeherezáde, ktorá ju prijala, akoby to bola tá najpríjemnejšia vec na svete. Srdečne poďakovala otcovi, že vyhovel jej želaniu, a keď ho videla stále sklesnutého od smútku, povedala mu, že dúfa, že nikdy nebude ľutovať, že jej dovolil vydať sa za sultána. Potom sa išla pripraviť na sobáš a prosila, aby poslali po jej sestru Dinarzádu, aby sa s ňou porozprávala.

Keď zostali sami, Šeherezáda ju takto oslovila:

„Moja drahá sestra, chcem, aby si mi pomohla v jednej veľmi dôležitej veci. Môj otec sa chystá vziať ma do paláca na oslavu môjho sobáša

so sultánom. Keď ma Jeho Výsosť prijme, poprosím ho, aby ťa ako poslednú láskavosť nechal spať v našej komnate, aby som mala tvoju spoločnosť počas poslednej noci, ktorú prežijem. Ak mi splní moje želanie, ako dúfam, nezabudni ma zobudiť hodinu pred svitaním a prihovor sa mi týmito slovami: „Moja sestra, ak ešte nespíš, prosím ťa, aby si mi pred východom slnka porozprávala jeden zo svojich očarujúcich príbehov.“ Potom začnem rozprávať a dúfam, že týmto spôsobom vyslobodím ľudí z hrôzy, ktorá nad nimi vládne.“ Dinarzáda odpovedala, že s radosťou urobí, čo si jej sestra želá.

Keď prišla zvyčajná hodina, veľkovezír odviezol Šeherezádu do paláca a nechal ju osamote so sultánom, ktorý jej prikázal zdvihnúť závoj a žasol nad jej krásou.

Keď však videl jej oči plné slz, spýtal sa, že čo sa deje. „Pane,“ odpovedala Šeherezáda, „mám sestru, ktorá ma miluje rovnako nežne ako ja ju. Urobte mi láskavosť a dovoľte jej spať túto noc v tej istej izbe, pretože je to naša posledná noc, čo budeme spolu.“ Šahrijár súhlasil so Šeherezádinou prosbou a poslal po Dinarzádu.

Hodinu pred svitaním sa Dinarzáda zobudila a zvolala, ako sľúbila: „Moja drahá sestra, ak ešte nespíš, povedz mi, prosím ťa, skôr ako vyjde slnko, jeden zo svojich očarujúcich príbehov. Je to naposledy, čo mám to potešenie ťa počuť.“

Šeherezáda sestre neodpovedala, ale obrátila sa k sultánovi. „Dovolí mi Vaša Výsosť urobiť to, o čo ma žiada moja sestra?“ povedala.

„Ochotne,“ odpovedal. Šeherezáda teda začala rozprávať.

2*/ Príbeh o obchodníkovi a o džinovi

„Pane, bol raz jeden obchodník, ktorý mal veľké bohatstvo, a to v pozemkoch a tovare, ako aj v hotovosti. Z času na čas sa musel vydať na cesty, aby vybavil svoje záležitosti. Jedného dňa, keď musel ísť ďaleko od domova, sadol na koňa a vzal si so sebou malé vrečko, do ktorého si vložil niekoľko sušienok a datlí, pretože musel prejsť púšťou, kde sa nedalo zohnať žiadne jedlo. Prišiel bez nehody a po dokončení svojej práce sa vydal na spätnú cestu. Na štvrtý deň cesty, keď bolo slnko veľmi horúce, odbočil z cesty, aby si oddýchol pod stromami. Pri kmeni veľkého orecha našiel prameň s čistou, tečúcou vodou. Zosadol z koňa, priviazal ho o konár stromu a sadol si k fontáne. Potom si z vrečka vybral datle a sušienky. Keď dojedol toto skromné jedlo, tak si vo fontáne umyl svoju tvár a ruky.

Keď bol takto zaujatý, uvidel, ako sa k nemu blíži obrovský džin, biely od zúrivosti, so zakrivenou šablou v ruke.

„Vstaň,“ zvolal strašným hlasom, „nech ťa zabijem, ako si ty zabil môjho syna!“

Keď vyslovil tieto slová, strašne vykrikol. Kupec, ktorý bol rovnako vystrašený z ohavnej tváre netvora ako z jeho slov, mu trasľavo odpovedal: „Ach, dobrý pane, čo som vám urobil, že si zaslúžim smrť?“

„Zabijem ťa,“ zopakoval džin, „ako si ty zabil môjho syna!“

„Ale,“ povedal kupec, „ako som mohol zabiť vášho syna? Ved' ho nepoznám a nikdy som ho ani nevidel.“

„Keď si sem prišiel, nesadol si si na zem?“ spýtal sa ho džin, „a nevytiahol si zo svojho vrecka datle, a kým si ich jedol, nehádzal si okolo seba kôstky?“

„Áno,“ povedal kupec, „určite som to urobil.“

„Potom,“ povedal džin, „ti hovorím, že si zabil môjho syna. Pretože kým si hádzal kôstky, môj syn išiel okolo a jedna z nich ho trafila do oka a zabila ho. Tak teraz ja zabijem teba.“

„Ach, pane, odpusťte mi!“ zvolal kupec.

„Nebudem mať s tebou zľutovanie,“ odpovedal džin.

„Ale vášho syna som zabil celkom neúmyselne, preto vás prosím, aby ste ušetrili môj život.“

„Nie,“ povedal džin, „zabijem ťa tak, ako si ty zabil môjho syna.“ A keď to povedal, chytil kupca za ruku, hodil ho na zem a zdvihol šabl'u, aby mu odsekol hlavu.